

Karen Levine: Hanin kufřík - Příběh dívky, která se nevrátila

Metodické instrukce

PŘÍNOS K ROZVOJI OSOBNOSTI ŽÁKA PODLE RVP ZV:

- ❖ učí přijmout druhého jako jedince se stejnými právy, uvědomovat si, že všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné;
- ❖ rozvíjí schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských, sociálních skupin a spolupracovat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin;
- ❖ rozvíjí dovednost rozpoznat projevy rasové nesnášenlivosti a napomáhá prevenci vzniku xenofobie;
- ❖ stimuluje, ovlivňuje a koriguje jednání a hodnotový systém žáků, učí je vnímat odlišnost jako příležitost k obohacení, nikoliv jako zdroj konfliktu;
- ❖ pomáhá uvědomovat si neslučitelnost rasové (náboženské či jiné) intolerance s principy života v demokratické společnosti;
- ❖ vede k angažovanosti při potírání projevů intolerance, xenofobie, diskriminace a rasismu.

KLÍČOVÉ KOMPETENCE:

- ❖ kompetence k učení; kompetence k řešení problémů; kompetence komunikativní; kompetence sociální a personální, kompetence občanské.

VÝCHOVNĚ VZDĚLÁVACÍ CÍLE:

- ❖ **kognitivní:** žák se seznámí s osobností Hany Bradyové a je schopen jmenovat základní informace o jejím životě a o době, v níž žila; žák aplikuje vědomosti z jiných předmětů.
  - ❖ **psychomotorické:** žák rozvíjí dovednost vyhledávat podstatné informace v textu a dále s nimi pracovat; žák rozvíjí schopnost komunikovat a vyjádřit jasně své myšlenky a názory ve skupině.
  - ❖ **afektivní:** žák je směřován k tomu, aby si uvědomil nutnost tolerance různých etnických, kulturních a náboženských skupin; žák vnímá důsledky nenávisti vůči Židům; žák je schopen uvažovat o aktivitách, které mohou sloužit jako prevence proti obdobným událostem.
-

TEMATICKÉ ZAMĚŘENÍ PODLE RVP ZV:

- ❖ kulturní difference; etnický původ; princip sociálního smíru a solidarity.
-

MEZIPŘEDMĚTOVÉ VZTAHY:

- ❖ dějepis (2. světová válka, holocaust);
  - ❖ cizí jazyk (práce s cizojazyčnými nápisy);
  - ❖ výchova k občanství (vztahy mezi lidmi, podobnost a odlišnost lidí);
  - ❖ výchova ke zdraví (morální rozvoj);
  - ❖ komunikační a slohová výchova (rozvíjení komunikativních dovedností);
  - ❖ osobnostní a sociální výchova (kooperace, hodnoty, postoje a praktická etika).
-

POŽADAVKY NA PŘÍPRAVU:

- ❖ kniha Hanin kufřík od Karen Levine; soubor obrázků a fotografií z knihy; anglický a německý slovník.
-

DOPORUČENÉ METODY PRÁCE:

- ❖ práce s literárním textem; metody kritického myšlení (brainstorming); tvůrčí psaní.
-

DOPORUČENÁ LITERATURA:

1. LEVINE, K. *Hanin kufřík*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-796-5.
  2. anglický slovník
  3. německý slovník
  4. GRECMANOVÁ, H., URBANOVSKÁ, E. *Aktivizační metody ve výuce, prostředek ŠVP*. Olomouc: Hanex, 2007. ISBN 978-80-85783-73-5.
  5. ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-182-2.
-

Úvodní část – fáze evokace

❖ **Aktivita č. 1:** práce s informacemi různého druhu (skupinová práce)

Cílem úvodní aktivity je, aby se žáci naučili pracovat s informacemi různého druhu, mezi nimiž musí hledat souvislosti. Zároveň aplikují dříve získané vědomosti. Cílem je rovněž rozvoj schopnosti spolupráce a komunikace ve skupině.

V úvodní části hodiny se žáci rozdělí na několik skupin (cca šestičlenných). Každá skupina dostane několik obrázků a fotografií (učitel vybere obrázky přímo z knihy Karen Levine). Žáci se dozvědí, že se jedná o indicie, které jim mohou napovědět, kdo je Hana Brady, dívka, o níž si budou vyprávět.

Pozn.: doporučujeme následující strany v knize (žáci obdrží obrázky bez popisu):

- s. 14 (fotografie kufříku Hany Bradyové);
- s. 23 (fotografie Tokijského centra pro studium holocaustu);
- s. 29 (fotografie Hany Bradyové);
- s. 49 (fotografie židovské hvězdy);
- je možné připojit i další indicie (list papíru s nápisem 6 milionů, kalendář se zakroužkovaným jménem Tereza, mapa Polska apod.).

Žáci si obrázky prohlédnou a potom se celá skupina zamyslí nad tím, co všechno se mohou z indicií dozvědět, a zkusí sepsat krátký životní příběh Hany Bradyové.

Žáci mohou spolupracovat s německým a anglickým slovníkem. Další informační zdroje nebudou žákům v této fázi hodiny poskytnuty. Cílem není vyhledávání faktických údajů, ale zamyšlení se nad jednotlivými fotografiemi a obrázky, hledání souvislostí a oživování znalostí z jiných předmětů.

Každá skupina přečte svůj příběh o dívce jménem Hana Bradyová. Příběhy prozatím zůstanou bez detailnějších komentářů učitele.

Hlavní část – fáze uvědomění

❖ **Aktivita č. 2:** práce s literární ukázkou (skupinová práce)

Žáci zůstanou ve vytvořených pracovních skupinách a každá z nich obdrží úryvky z knihy *Hanin kufřík* od Karen Levine. Úkolem žáků je přečíst si texty a sestavit je tak, aby byly v časové posloupnosti.

Pozn.: jednotlivé texty jsou k dispozici v pracovním listu. Textů je poměrně velké množství. Je nutné žáky upozornit, aby si čtení úryvků ve skupině rozdělili a komunikovali spolu o přečtených informacích.

Při kontrole této činnosti znovu žáci přečtou celý text nahlas.

Pozn.: v této fázi hodiny je vhodné doplnit další informace o Haně Bradyové. Následuje vyprávění o snahách Japonky Fumiko Išioka a činnosti organizace japonských dětí Mladá křídla, mohou být zmíněny bližší informace o rodině – např. okolnost, že Jiří Brady byl jediným, kdo z rodiny Bradyových přežil 2. světovou válku.

Závěrečná část – fáze reflexe

❖ Aktivita č. 3: srovnání příběhů s literární ukázkou

V závěrečné fázi se žáci znovu vrátí k příběhům, které vytvářeli v úvodní fázi hodiny, a porovnají je s informacemi, které se dozvěděli v literární ukázce. Žáci si tak uvědomí, které jejich odhady byly správné, do jaké míry se dotkli ve svých úvahách skutečného životního příběhu malé Hany.

❖ Aktivita č. 4: brainstorming

Následně budou položeny dvě otázky, na které žáci budou hledat odpověď pomocí brainstormingové metody.

1. *Přestavte si, že založíte organizaci, která bude bojovat proti rasismu a nesnášenlivosti. Jak by se jmenovala?*
2. *Co může udělat každý z nás pro to, aby se podobná tragédie v budoucnu neopakovala?*

Karen Levine: Hanin kufřík - Příběh dívky, která se nevrátila

Pracovní list

Hana a Jiří chodili do státní školy. Byli normálními dětmi, které občas provedou nějaké to darebáctví a mají zcela běžné problémy a všední úspěchy. Jen jednou věcí se od ostatních lišili. Bradyovi byli Židé. Nebyli nábožensky zanášenou rodinou, ale maminka s tatínkem chtěli, aby děti o svém původu přece jen něco věděly. Jednou týdně, v době, kdy ostatní děti, se kterými si obvykle hráli, byly v kostele, povídali si Hana a Jiří se svým učitelem o zvycích Židů a jejich dějinách. V Novém Městě na Moravě bylo ještě několik dalších židovských rodin, ale jedinými židovskými dětmi byli Hana a Jiří. Když byli malí, nikdo si nevšiml, že by se něčím lišili, natož aby se tím někdo zabýval. Nebyl však daleko okamžik, kdy se jejich židovský původ měl stát pro všechny tou nejzávažnější skutečností.

Navzdory zlé době se Bradyovi chystali k oslavám Nového roku 1939. Na novoroční večer, po slavnostní hostině, krocanu, párcích, salámu a nákypu, se děti chystaly k tradičnímu předpovídání budoucnosti. Hana, Jiří a jejich malý bratranec Jirka a sestřenice Věra dostali každý rozpůlenou skořápku vlašského ořechu. Do ní dali svíčku. Doprostřed místnosti umístili velkou nádobu s vodou. Každé dítě vypustilo svou ořechovou lodičku se zapálenou svíčkou. Loďka jedenáctiletého Jiřího se kymácela ve vodě, točila se dokola, až se celá nakloněná úplně zastavila. Jeho svíčka však dál hořela. Osmiletá Hana vypustila svou lodičku. Ta chvíli plula po hladině bez zachvění. Pak se zapotácela a naklonila se na bok. Svíčka spadla na hladinu a zhasla.

Ale opravdové neštěstí přišlo začátkem jara. Maminka byla zatčena gestapem, Hitlerovou obávanou tajnou státní policií. Přišel dopis, ve kterém stálo, že se má maminka dostavit na druhý den v devět hodin ráno na velitelství gestapa v nedalekém městě Jihlava. Aby tam byla včas, musela v noci opustit dům. Měla jediný den na uspořádání všech věcí, včetně rozloučení s rodinou. Zavolala Hanu a Jiřího do obývacího pokoje, sedla si na pohovku a oba k sobě přivinula. Řekla jim, že bude muset na chvíli odjet pryč. Hana se k ní přitiskla. „Musíš být hodná, zatímco tu nebudu,“ řekla jí maminka. „Poslouchej pozorně tatínka a dělej, co ti říká. Brzy napíšu,“ slibovala. „Odpovíte mi?“ Jiří se díval stranou, Hana se celá chvěla. Děti byly příliš vyděšené a nebyly schopny odpovědi. Jejich maminka je nikdy předtím neopustila. Když toho večera maminka ukládala Hanu do postele, pevně ji sevřela do náruče. Hladila ji konejšivě po vlasech jako kdysi, když byla Hana ještě malá. Stále znovu Haně zpívala její oblíbenou ukolébavku. Hana usnula, objímajíc maminku kolem krku. Ráno, když se probudila, byla maminka pryč.

Moje nejdražší Haničko, přeji Ti všechno nejlepší k Tvým narozeninám. Mrzí mě, že Ti tentokrát nemohu pomoci sfouknout svíčky. Alespoň Ti posílám toto srdíčko jako talisman a přívěsek na náramek. Nevyrůstáš z šatiček? Popros tatínka nebo Jiřího, aby promluvili s tetami o tom, že by moje velká slečna měla mít nějaké nové šaty. Stále na Tebe a Jiřího myslím. Mám se dobře. Nezlobíš? Napíšeš mi? Doufám, že s Jiřím pokračujete ve studiu. Mám se dobře. Haničko, tolik mi chybíš. Líbám Tě.

S láskou Tvoje maminka, květen 1941, Ravensbrück

Ráno příštího dne zastavilo před domem Bradyových velké černé auto. Kromě nacistických úředníků v něm už byli čtyři vyděšení Židé. Bradyovi zaslechli zaklepání na dveře. Tatínek otevřel. Hana a Jiří se tlačili za ním. Úředník gestapa nařídil tatínkovi, aby s ním okamžitě odešel. Hana a Jiří nemohli uvěřit svým uším. Stáli tam, ohromeni, zděšení a bez hlesu. Tatínek se otočil a téměř prosil, aby byly statečné. A potom, stejně jako maminka, byl pryč.

Dětský domov L410 byla velká prostá budova s asi deseti společnými ložnicemi. V každé spalo dvacet dívek. Spaly na třípatrových palandách na hrubých matracích naplněných slámou. Před válkou bydlelo ve městě pět tisíc obyvatel. Nacisté jich vměstnali do prostoru terezínského ghetta desetkrát tolik. Byl tu naprostý nedostatek místa, jídla, nebylo možné mít trochu soukromí. Bylo tu příliš mnoho lidí, příliš mnoho štěnic a krys a příliš mnoho nacistů a policistů, kteří železnou disciplínou ovládali tábor. Hana patřila mezi mladší děti, takže zpočátku nesměla z baráku ven. To znamenalo, že nemohla vidět Jiřího. Ten bydlel v dětském domově L417, vzdáleném několik bloků odsud. Haně nesmírně chyběl a ustavičně se vyptávala starších dívek, které směly ven, zda o něm nevědí něco nového. Dívky ji vzaly pod svá ochranná křídla. Měly s ní soucit, byla sama na celém světě, bez maminky a tatínka, bez bratra.

Nastalo září roku 1944. Nacisté si začali uvědomovat, že prohrávají válku. Rozhodli se tedy zlikvidovat co největší množství lidí. A seznamy s lidmi se začaly objevovat každý den. Během několika dní odjelo deset transportů směrem na východ. Každé ráno běžela Hana k hlavnímu vchodu a s tlukoucím srdcem pročetla seznamy. Jednoho dne se stalo to, čeho se obávala: na seznamu našla jméno Jiří Brady. Zachvěla se jí kolena. Sedla si na zem a rozplakala se. Jiří, její milovaný bratr, její ochránce, je poslán někam daleko na východ. Ten skvělý chlapec, nyní už mladý muž, se má hlásit u vlaku spolu s dalšími dvěma tisíci muži... Za čtyři týdny se Hana dozvěděla, že také odjede na východ.

Pěšky, vlakem a autostopem se Jiřímu podařilo vrátit se v květnu 1945 do milovaného domova. Šel přímo do domu strýčka Ludvíka a tety Hedy. Bylo to místo, kde viděl rodinu naposled šťastnou, milující se a v bezpečí. Když strýc s tetou otevřeli dveře a uviděli synovce, skoro se na něho vrhli – objímali ho, dotýkali se ho, plakali – jako by nemohli ani uvěřit tomu, že je skutečně naživu. Jenže výbuch náhlého štěstí netrval dlouho. „Kde je maminka a tatínek?“ zeptal se Jiří. Strýček Ludvík a teta Heda byli nuceni říci mu strašlivou pravdu. Maminka byla poslána z Ravensbrücku do Osvětimi, kde v roce 1942 zahynula. Tatínek zemřel ve stejném roce tamtéž. „A Hana?“ vydechl Jiří. Vše, co teta se strýcem věděli, bylo, že byla poslána do Osvětimi.

